

Vaqif YUSİFLİ,
filologiya elmləri doktoru

O, cəmi 38 il yaşadı. 1945-ci ildə Şəkidə doğuldu, 1983-cü ildə Bakıdan Sumqayıta gedən avtobus qəza törətdi, o qəzadan bircə Vaqif İbrahim sağ çıxmadı. Həmin il oktyabrın 29-da Sumqayıtda dəfn olundu.

Yetmiş-səksəninci illərin ən populyar şairlərindən biri idi Vaqif İbrahim. Altmışın illərin sonlarında ədəbiyyata gəlmişdi, ilk kitabı - "Bu torpaqda doğulanlar" - 1970-ci ildə "Gənclik" nəş-

ƏDƏBİ HƏYAT

**Qəbristanlıq...
sinif otağı kimi
sakit...
elə bil
kimsə sual verib -
dinc qoymayıb dilini:
-Kim yaşamaq istəyir?
Hamı
əlini qaldırıb,
başdaşına dönmüş
əlini.**

Vaqifin o dövrdə qələmə aldığı bir neçə komsomol ruhlu şeirləri də var və bu şeirlər istisna olunarsa, onun poeziyası öz müasirliyi, təzə söz demək iddiasında olan inadkarlığıyla seçilirdi.

Vaqif İbrahimin bir il öncə "Xan" nəşriyyatı tərəfindən çap olunan "Mən varam-70" şeirlər kitabı qarşımdadı.

Vaqifin bu şeirində "fikir poeziyası"-nın ümdə əlamətləri nəzərə çarpır. Fikrin, deyiləcək mətləbin poetik xassə kəsb etməsi, yeni cılalanması prosesi isə təsvir obyektinə şairənə baxışı ilə seçilir.

Onun bütün şeirlərində həyat eşqi, yaşamağın gözəlliyini duymaq nəşəsi diqqəti cəlb edir. Olsun ki, ilk sevgisi nakam olub, amma sevgi şeirlərində küskünlük, inciklik görünmürdü, bunlar məhəbbətin ülviliyinə inanan bir insanın nikbinliyindən doğurdu. Flora xanım Xəlilzadə haqlı yazır ki: "Onun şeirləri xəyalın, yaddaşın gücünə qəlbimizdə uyuyanları xatırladır. Vaqif İbrahimin məhəbbətdən, sevgidən, onun qüdrətindən, bir sözlə, həyat eşqindən don geymiş misralarında sızıltıya, ağlamağa, göz yaşına rast gəlmirik".

**Dünyanın yolunda mən
neçə dəfə özümü
oda-közə atmışam.
Mən onu alovların
qoynundan çıxarmışam.
Od tutub yanan evdən
körpəsini bayıra
çıxardan ata kimi.
Min-min iti süngüyə
qalxan edib sinəmi
mən onu güllələrin
qabağından almışam.**

Vaqifin şeirləri 79-cu illərin yeni şeir axtarışlarıyla səsleşirdi. Sabir Rüstəmxanlı, Çingiz Əlioğlu, Nüsrət Kəsəmənli bu illərdə ən gözəl şeirlərini yazırdılar. Onlar ənənəvi şeirin vəzn və ümumən forma xüsusiyyətlərinə sadıq qalır, amma məzmununda, gerçəkliyə

YETMİŞ YAŞINDA GÖRƏ BİLMƏDİYİMİZ VAQİF İBRAHİM

(“Dünya, səndən kimlər keçdi” silsiləsindən)

riyyatı tərəfindən işıq üzü görmüşdü. Onun qəfil ölümünə qədər Azərbaycan dilində dörd, rus dilində (Moskvada) bir kitabı çapdan çıxdı. "Oqonyok"da, "Literaturnaya qazeta"da, "Komsomolskaya pravda"da şeirləri dərc edilirdi. Rusca çıxan şeirlər kitabına görə Ümumittifaq Qorki mükafatına layiq görülmüşdü.

Elə yetmişinci illərdə Azərbaycan komsomolu mükafatı laureatı idi. Sumqayıtda Əli Kərim adına gənclik poeziya klubu yaratmışdı. Komsomolun xətti ilə bir ədəbi dərnək də yaratmışdı. Son iş yeri "Göyərçin" jurnalı - məsul katib işləyirdi.

Vaqif İbrahimin yaratdığı ədəbi dərnəyə o illərin cavanları həvəslə gedir, burada əsl poeziya dərəsi keçir, sonra isə elə çox vaxt onun köməkliyiylə mətbuatda ilk şeirlərini çap etdirirdilər. Yəqin ki, indi yaşı altmışı keçən-o zamanın cavan şairləri - Vaqif Bəhmənli, Sədaqət Kərimova, Fəxri Müslüm, Aqil Abbas, Məhərrəm Qasımlı, Ağacəfər Həsənli, Mahirə Abdullayeva, Kəmalə Abıyeva, Maşallah Məftun, Paşa Qəlbınur, Əbülfət Mədətoğlu, Əlisəmid Kür, Zirəddin Qafarlı, İslam Sadıq. Tofiq Nureli Vaqif İbrahimi unutmayıblar. Sonralar Paşa Qəlbınur etiraf edəcək ki: "Biz səksəncilər onun "şinelin-dən" çıxmışıq, ona bənzəməyə çalışdıq.

Müəllimimiz, əzizimiz Vaqif İbrahim yaradıcılıqda hamını bənzərsiz olmağa səsləyirdi, şeirin əlifbasından ta ən incə sirlərinə qədər aşkarlamağa, öyrətməyə çalışdı. Ancaq onun özü davranışlarıyla, şəxsiyyətiylə, ləyaqətiylə bir məktəb idi. Baxışı, oturuşu, duruşu, abırı-həyası, təmənnaşız böyük zəhmətlər bahasına başa gələn fəaliyyəti bir nümunə idi". Göründüyü kimi bu adam ədəbi prosesdə öz fəallığı ilə seçilirdi. Amma qəfil ölüm onun ömrünə bir sükut pərdəsi çökürdü. Vaqifin "Yaşamaq eşqi" şeirinə diqqət yetirirəm:

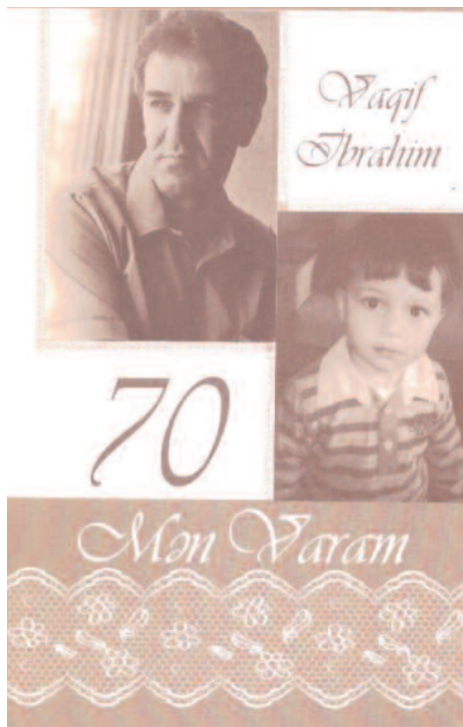
Bu şeirləri vaxtilə müxtəlif qəzet, jurnal səhifələrində oxumuşam. Ən azı 35-40 il əvvəl yazılmasına baxmayaraq bu şeirlərin əksəriyyəti öz saflığını, poetik dadını-duzunu, şirinliyini və kimsənin şeirinə qarışmayacaq üslubunu hişf edə bilib. Vaqif İbrahim Baxın, Azərbaycan haqqında 1967-ci ildə yazdığı bir şeirə, bu şeirdəki təşbehlər, metaforalar o illərin şeiri üçün təzə idi:

**Mən əbədi varam! - deyən
bir igiddir Azərbaycan!
Azadlığın dodağından qopan
odlu bir beytdir Azərbaycan!
Məsləkinə başı üstə
bayraq kimi möhkəm tutan
milyon əldir Azərbaycan
Düşmənimin başı üstə
qəzəbindən daşa dönmüş
bir yumruqdur Azərbaycan!**

Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı Vaqif İbrahime həsr etdiyi "Ürəyinin şirəsini şeirlərinə qatan şair" yazısında onu Əli Kərimlə müqayisə edir. "Şeirlərinin sakit, amma tutumlu ifadə tərzində Əli Kərimin üslubu var idi". Doğrudur, çünki Vaqif İbrahim Əli Kərim kimi sözü ehya etməyi, ona dirilik verməyi, bədii təsvir əlvanlığı bəxş etməyi bacarırdı.

Bir şeirində ömrünün sanki qısa olacağına işarə edib yazırdı:

**Tale-
Divar saati...
hər gün,
hər an qızılmış.
Ürəyim-
Bu saatin
daşı kimi asılmış
Nə vaxtsa bir nöqtədə
Donub,
Qalacaq bu daş,
Donacaq heyrətindən:
Ömür bu qədər qısa
Bu qədər azdır nədən?**

"Mənim misralarım min-min əlimdir, Onları qəlbimdə sənənsən bitirən. Ardınca boylanın min-min əllə mən, Səni səsləyirəm, de, eşidirsən?!".

Sevgiyə inam onun şeirlərində hər cür yalanı, inamsızlığı təkzib edirdi. İnsan bəlkə də susuz yaşaya bilər, xəstəliyə tutular, amma sevgisiz yaşaya bilməz. "Bəzən sevenlər də yetim qalırlar".

**Bircə həsrətinmiş məni atmayan
Sənsiz bu dünyada ölüm-itimdir.
Nəfəsin dəyməyən, əlin çatmayan
Nəyim var bu evdə, hər şey yetimdir.**

Onun şeirləri ilk baxışda sakit, həyəcənsiz bir ovqat aşılıyır, amma bir də görürsən ki, bu sakitlik çılgınlığa, hiss-həyəcan selinə döndü. "Bir gözəllik, aydınlıq Çilənib göyə, yerə. Dünya belə işıqlı, Səma belə buludsuz Olmayıb birdən-birə" - bu sakit misraların ardınca ürəyin həyəcanlı ritmikasını ifadə edən misralar gəlir:

münasibətdə, həyat hadisələrinin təsvirində fərqli çalarlarla diqqəti cəlb edirdilər. Bu fikri eynən Vaqif İbrahim haqqında da söyləmək olar. Vaqif İbrahim "Şeirlərim" adlı bir şeirində yazırdı ki: "Beləcə ötüb-keçən günlərimin öz sözü, öz səsidir şeirlər. Bir az sevinc qarışıq, bir az kədər qarışıq, sıxılmış günlərimin şirəsidir şeirlər".

"Yeni şeir axtarışları" ifadəsini işlətdim. Vaqifin əksər şeirlərində bu axtarışlar tək-cə məzmun, fikir yeniliyiylə deyil, həm də şeirdə bədii təsvir vasitələrinin təzəliyiylə də səciyyəli idi. Vaqif deyəndə ki: "Ürəyim yol gedən qatara bənzər Çəkir qəm yükünü, hicran yükünü" - buradakı təşbeh bəlkə o qədər də təzə deyil. Amma deyəndə ki: "Buludlar bir sac kimi, Qış qovurur damlaları, qovurur topa-topa. Qar yağır yerə-qovrulmuş qarğıdalı dənə kimi lopa-lopa" - bu mənzərə bədii təxəyyülün kəşfidir. Və yaxud: "Çaylar-sevgi dolu bir baxış kimi Çöllərin qəlbine süzlüb axır" - təzə idi.

Vaqifin adını çəkdiyim kitabda ilk dəfə çap olunan "Bələdçi" poeması var. Əri Böyük Vətən müharibəsindən qayıtmayan bir qadının intizarından, onun iki oğlunun ata həsrətindən söz açır.

**Çox çıxdı qarşıma adsız məzarlar,
Düşündüm* hansında yatır gören o?
Harda ki, naməlum əsgər qəbri var,
Sanıram atamın məzarıdır o.
Atamın dərdiylə çox yandı anam,
Düşdü baxışları onun izinə.
Əlləri qoynunda dayandı anam,
O gedən yolları yığdı gözüne.**

Otuz üç il keçir Vaqif İbrahimin ölümündən. Yaşasaydı, yetmiş bir yaşı olacaqdı. Amma Vaqif heç qırx yaşını görə bilmədi. Amma onu bizə unudurmayan şeirləridir və bu şeirlərin ömrü Vaqifin öz ömründən də yaşlıdır... Rahat uyu, adaş!